

BRABANTS GOUD

DE GEELDERS • HET DOMMELDAL • DE BEERZE

Om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren, verwerft ARK Rewilding Nederland gronden in Het Groene Woud. Dat doen we in het kader van het natuurrealisatieproject Brabants Goud in Het Groene Woud. Per 1 december 2024 beschikten we over ruim 472 hectare grond. De ARK-methode: we verwerven gronden, zorgen voor de natuurinrichting en het tijdelijk beheer ervan. Een van onze meest recente Brabants Goud-aankopen ligt in de Mortelen-Polsdonken (Oirschot).

Kraanvogels in De Scheeken. • DIRK EIJKEMANS

BIJZONDERE WAARNEMING

KRAANVOGELS

Op de meest rustige plekken in Het Groene Woud zien we steeds vaker: kraanvogels! Zo was Inger Klein op 24 oktober getuige van een groep kraanvogels die over Kasteren trok. Eerder al streken ze neer in De Scheeken. De kraanvogels die we in onze regio zien, zijn waarschijnlijk afkomstig uit Scandinavië en op doortrek naar Zuid-Europa/Noord-Afrika waar ze overwinteren.

EERSTE AANPLANT STAAT IN DE GROND

Het plantseizoen van ARK is gestart! Dat gebeurde op 13 november jl. De weersomstandigheden waren die dag ideaal om in volle vaart de eerste jonge bomen te planten. Op de Molenheide in Schijndel gingen 2.575 exemplaren de grond in. Een dag later herhaalden we deze exercitie op de Hooge Beek in De Geelders. Daar plantten we 3.500 bomen. Met deze snelle aanplant zorgt ARK voor een vliegende start van de natuurontwikkeling. Vanaf nu kan de natuur zelf bepalen welke boom oud wordt, en zal de regelmaat al snel plaatsmaken voor steeds meer 'wilderigheid'.

Of de rest van het plantseizoen net zo succesvol verloopt, hangt af van de weersomstandigheden en de daarmee samenhangende staat van de bodem. Een tegenvaller deed zich helaas een week later al voor: toen werd op veel plaatsen de boomfeestdag geschrapt vanwege de slechte weersomstandigheden.

Aan de Leemweg op de Schijndelse Molenheide plantten we op 13 november jl. 2.575 bomen. ↑

Op de Hooge Beek gingen op 14 november jl. 3.500 bomen de grond in. ↓

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

GEWIMPERDE AARDSTER

Paddenstoelen heb je in alle soorten en maten. En wie zijn ogen goed de kost geeft, kan zomaar een bijzonder exemplaar aantreffen. Zo ontdekte Bernadette Roestenburg op 16 november jl. een gewimperde aardster aan de Kasterensestraat in Liempde.

De gewimperde aardster is een paddenstoel met een bolvormig vruchtlichaam. De sporen zitten daar binnenin. Eenmaal rijp springt de buitenlaag van het vruchtlichaam open; de slippen van het bolletje buigen naar buiten waardoor een stervorm ontstaat. Het bolletje is dan nog intact en bevindt zich middenin de ster. De sporenmassa die hierin zit, komt via een klein gaatje aan de bovenzijde van het bolletje naar

De gewimperde aardster met bovenop het 'sporengaatje'. • BERNADETTE ROESTENBURG

buiten. Leuk om te weten: als het bolvormige lichaam wordt verstoord (bijvoorbeeld door een dier of regendruppels) neemt de druk binnenin zo hevig toe dat miljoenen sporen met hoge snelheid naar buiten kunnen worden geslingerd.

ZAND, KLEI EN LEEM

De gewimperde aardster is een typische bos-aardster. De paddenstoel groeit in loofbossen, gemengd bos, (duin)struwelen, tuinen en parken. Af en toe zie je ze ook langs lanen. Of de bodem voedselarm of voedselrijk is, maakt de gewimperde aardster niet uit. De paddenstoel heeft wel een lichte voorkeur voor kalkhoudende bodems die droog tot matig vochtig zijn. Je vindt gewimperde aardsterren vooral op zand, al groeien ze ook op klei en – zoals in Liempde – op leem.

DEELPROJECT 'BAEST VERSTERKT BEERZE'

GEZOCHT: ARCHIEFMATERIAAL

Heb je illustraties, foto's en andere documenten in je bezit die te maken hebben met Landgoed Baest in Oostelbeers? Dan is de werkgroep Baest versterkt Beerze naar jou op zoek! De werkgroep ondersteunt momenteel een boek dat in de maak is over het landgoed. Dit verschijnt in 2025 omdat het landgoed dan achthonderd jaar bestaat.

Landgoed Baest is via het Beerzedal verbonden met de Kampina. In dat Beerzedal kocht ARK in de afgelopen jaren prachtige percelen aan voor omvorming tot natuur. Diezelfde percelen en hun directe omgeving bevatten zoveel historie dat er met ondersteuning van ARK een project is opgetuigd om die geschiedenis glans te geven: 'Baest, het oudste en mooiste landgoed van Het Groene Woud'. Ook de gemeente Oirschot, Brabants Landschap, Stichting Landschap Het Groene Woud en Landgoed Baest zelf doen daarin mee. Via enkele deelprojecten worden verschillende accenten gelegd op de oorsprong en de ontwikkeling van het landschap en de natuur.

Landgoed Baest in Oostelbeers
RUUD VAN NOOJEN

OPROEP

Eén van de deelprojecten is, op initiatief van Stichting de Brabantse Boerderij, een boek over Landgoed Baest. De auteurs zijn Hein Vera (die al bijna veertig jaar onderzoek naar Baest doet) en Ger van den Oetelaar. Zij worden ondersteund door de werkgroep Baest versterkt Beerze. Deze onderneemt onder meer de zoektocht naar archiefmateriaal en doet graag een oproep aan lezers: wie heeft er nog oude illustraties, (familie) foto's of documentatie (zoals bijvoorbeeld informatie over de jacht of specifieke gebeurtenissen in en om Landgoed Baest) in zijn bezit? De werkgroep en de auteurs zouden er graag een blik op willen werpen. Je kunt dit melden via secretaris@debrabantseboerderij.nl.

BOOMFEESTDAG EVERSE ZOOM

120 BOMEN, 1.100 STRUIKEN

Waar de jaarlijkse boomfeestdag op veel plaatsen werd afgelast vanwege winterse buien ging deze op 20 november jl. in Sint-Oedenrode gelukkig nog wel door. Ja, het was guur en koud. Maar dat weerhield de bijna honderd Rooise basisschoolleerlingen er niet van om hard aan het werk te gaan. Het resultaat: 120 vers aangeplante jonge boompjes en maar liefst 1.100 nieuwe struiken op de Everse Zoom.

De Everse Zoom is een nieuw natuurgebied van 1,6 hectare groot nabij de A50 en de Dommel in Sint-Oedenrode. Roois Landschap nam de grond dit jaar over van ARK en vormt deze momenteel om tot een natuurbos.

EIKEN-HAAGBEUKENBOS

Leerlingen van groepen 8 – en één groep 3! – van de basisscholen Dommelrode, Eerschot, Kienehoef en de Odaschool hadden er zin in om mee te helpen, weer of geen weer.

Weer of geen weer, op de Everse Zoom gingen op 20 november jl. de schoppen in de modderige grond. • HENRI VAN WEERT

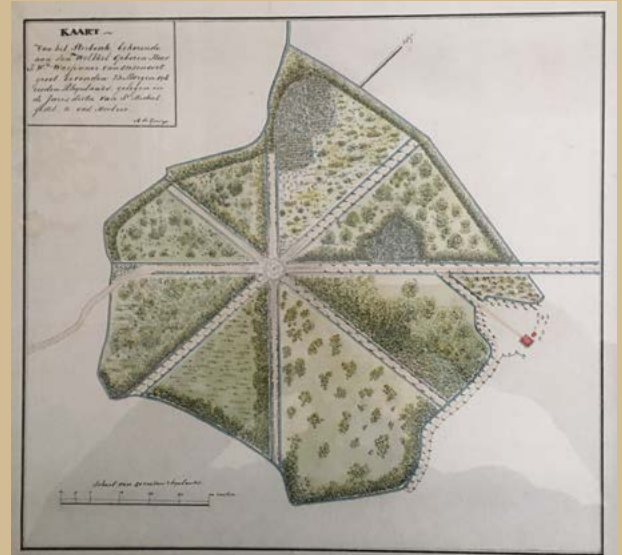
Onder begeleiding van medewerkers van de gemeente Meierijstad en vrijwilligers van IVN en Roois Landschap staken ze op deze ochtend enthousiast de schoppen in de modderige grond. Binnen een mum van tijd kregen alle door ARK aangeleverde bomen en struiken hun nieuwe plek, ondanks de stromende regen en de eerste sneeuw-bui. Met hun harde werken gaven de kinderen de eerste aanzet aan wat hier gaat groeien: een zo natuurlijk mogelijk eiken-haagbeukenbos voor alle inwoners uit de omgeving.

ERFGOED, NATUUR EN LANDSCHAP

INSPIRATIEDAG OP 24 JANUARI 2025

Op vrijdagmiddag 24 januari 2025 houdt Stichting Landschap Het Groene Woud een Inspiratiedag over erfgoed, natuur en landschap in Het Groene Woud. Doel is om inwoners van de regio te stimuleren zelf met deze drie-eenheid aan de slag te gaan. De Inspiratiedag vindt plaats in het gemeentehuis van Sint-Michielsgestel. Op het programma staan diverse lezingen van deskundigen, zoals auteurs van de Dommelbiografie. De presentaties zullen aanwezigen niet alleen een inkijkje geven in wat Het Groene Woud van oudsher kenmerkt en uniek maakt, maar ook hoe deze facetten met medewerking van inwoners voor de toekomst bewaard kunnen blijven. Tijdens de Inspiratiedag is er ook een rol weggelegd voor Jeroen Naaijkens die in oktober jl. afscheid nam als voorzitter van Stichting Landschap Het Groene Woud.

Erfgoed, natuur en landschap in één oogopslag: een kaart van het Sterrenbos van kasteel Oud-Herlaer aan de Dommel in Sint-Michielsgestel. • ARCHIEF KEES MARGRY

WILDERNIS IN EIGEN LAND

NU TE KOOP!

Sinds 1 oktober 2024 ligt het eerste boek van ARK's eigen Jeroen Helmer voor het grote publiek in de winkel: [Wildernis in eigen land](#). Jeroen is al sinds de oprichting van ARK, vijfendertig jaar geleden, illustrator bij onze organisatie. Zijn verhaaltekeningen worden over de hele wereld gebruikt door wetenschappers en mensen die rewilding in de praktijk brengen. In Wildernis in eigen land schetst hij zijn toekomstbeeld van rijke natuur in de Lage Landen en hoe rewilding ervoor kan zorgen dat het oorspronkelijke landschap met zijn oorspronkelijke bewoners hier terugkeert. Het boek wordt uitgegeven door [Lemniscaat](#). Het is te koop bij je lokale boekwinkel of bestel een [exemplaar bij de Libris-boekhandel](#).

ARK IN DE KLAS

ALTERNATIEF PROGRAMMA VOOR VERREGENDE BOOMFEESTDAG

‘Komen er nu beren naar Nederland?’ En: ‘Wat is de grootste haai die in ons water zwemt?’ Deze en talrijke andere vragen borrelden als vanzelf op bij de groep 7/8-leerlingen van basisschool De Klim in Lennisheuvel.

Dat gebeurde tijdens een spontaan ingelaste presentatie van ARK in de klas. Want eigenlijk hadden de kinderen op deze 20ste november om 12.00 uur ‘gewoon’ op het ARK-perceel aan de Kempseweg moeten staan voor een plantactie. Het was immers boomfeestdag...

VINGERS IN DE LUCHT

Het perceel, op een steenworp afstand van de school, was echter te nat door flink wat winterse buien die plots vielen. ‘Dan blijven we maar in de klas’, bedacht Thijmen van Heerde van ARK. Met een leembossenposter van ARK’er Jeroen Helmer en het digiboard vol mooie foto’s nam hij de leerlingen alsnog mee de natuur in, maar dan virtueel. Hij vertelde over ARK, legde uit wat rewilding is en gaf antwoord op alle vragen die de kinderen hadden. En dat waren er nogal wat, getuige de vele vingers die continu in de lucht staken.

ARK in de klas: levendige interactie met de jeugd, anderhalf uur lang.
 ARK REWILDING NEDERLAND

ZWARTE OOIEVAAR

Opvallend: de kinderen wisten bijzonder veel over het dierenleven in Het Groene Woud én daarbuiten. Reeën, bonte spechten, kikkers en ijsvogels... Ze wisten ze allemaal te benoemen. Verrassend vonden ze de zwarte ooievaar, die kenden ze niet. Nóg niet, beloofde Thijmen, “want als we de natuur haar gang laten gaan en bomen en water de ruimte geven, komen ze vanzelf hier naartoe.” Dat prikkelde de nieuwsgierigheid van de kinderen, want er volgde een geanimeerd klassengesprek over nóg meer – vooral spannende – diersoorten zoals roofvogels, wolven en beren (‘tof, een beer in het wild!’).

WATERLEVEN

Geboeid luisterden ze ook naar de uitleg over de waarde van omgevallen bomen en hoe dieren een rol spelen bij het laten ontstaan van een gevarieerd bos. Verhalend over de andere ARK-gebiedsprogramma’s in Nederland waren de kinderen bovenmatig geïnteresseerd in het herstel en de aanleg van oesterriffen in Zeeland en het waterleven in de Nederlandse rivieren en de Noordzee. Zo werd deze boomfeestdag in Lennisheuvel onverwachts een dag waarop de jonge generatie niet alleen kennismakte met het thema rewilding maar er ook erg enthousiast van werd.

Het droombeeld van een leembos waar de natuur haar gang mag gaan.

ILLUSTRATIE: JEROEN HELMER

SELISSEN IN HET DOMMELDAL

NIEUWE AANPLANT IN BOXTEL

Vlakbij de nieuwe woonwijk in Selissen, pal aan de Dommel in Boxtel, planten we tot april 2025 nieuwe inheemse bomen en struiken aan. Dit is een vervolg op de eerste aanplant waarmee we in februari 2024 al startten. Doel van beide vergunningsvrije plantactiviteiten is de ontwikkeling van nieuwe natuur in dit deel van het Dommeldal.

Op deze locatie in het Boxtelse Dommeldal planten we dit plantseizoen nieuwe inheemse bomen en struiken aan. • OMNIVERDE

De nieuwe natuur op deze locatie sluit aan bij de gemeentelijke visie 'Groene levensader door Boxtel'. De aanplant moet leiden tot rivier- en beekbegeleidend bos op de nattere percelen en haagbeuken- en essenbos op de drogere delen. Verder planten we als begrenzing van de percelen struweel (struiken) aan. Het gaat hierbij om lage struweelvormers zoals mispel en hondsroos. Samen met de struiksoorten sleedoorn en gewone volgelkers zorgen deze voor de nodige rust voor diersoorten die graag in het Dommeldal vertoeven, zoals de das, vogels en vlindersoorten.

‘WESPENDIEVEN VAN HET GROENE WOOD EN HET KEMPEN~BROEK’

BOEKPRESENTATIE IN UDENHOUT

Het was ‘volle bak’ in het Raadhuis in Udenhout op 26 november jl. Zo’n tachtig vogelliefhebbers uit Nederland en België waren erbij toen het boek ‘Wespendieven van Het Groene Woud en het Kempen~Broek 2013-2016’ werd gepresenteerd. Aan de basis ligt het onderzoek naar de wespendief dat tussen 2013 en 2016 plaatsvond, uitgevoerd door Jan van Diermen, Willem van Manen en Stef van Rijn. De publicatie, voorzien van prachtige foto’s, werd mede mogelijk gemaakt door ARK en de Vogelwerkgroep Midden-Brabant. Voorzitter Nico Hilgers van de Vogelwerkgroep reikte op deze avond het eerste exemplaar uit aan vogelonderzoeker Frans van Erve. Ook voor alle vrijwilligers die bij het onderzoek betrokken waren, lag er een boek klaar.

TERUGLEZEN

Op deze avond verzorgden Stef van Rijn, Frans van Erve en Ger van den Oetelaar boeiende presentaties over de wespendief en de aantrekkingskracht van bossen op deze bijzondere roofvogel. Nieuwsgierig? [Lees hier het verslag](#) van de avond terug.

Frans van Erve (rechts) ontving het eerste exemplaar van het wespendiefboek uit handen van voorzitter Nico Hilgers (links) van Vogelwerkgroep Midden-Brabant.
 DIRK EIJKEMANS

BOEK BESTELLEN

Het boek ‘Wespendieven in Het Groene Woud en het Kempen~Broek. Onderzoek naar de Pernis apivorus in Brabant en Limburg 2013-2016’ is online te bestellen via de website van uitgeverij [Pictures Publishers](#). Prijs: € 24,95.

Dit is het noordelijke veld aan de Boschweg van vóór de aanplant (21 november 2023).

TOINE TÜNNISSEN

VOOR EN NA

NIEUWE AANPLANT IN BOXTEL

Het ARK-perceel aan de Boschweg in Schijndel is nog maar kort getransformeerd in natuur, maar de eerste resultaten zijn wél al te zien! De nieuwe aanplant op deze voormalige landbouwgrond aan de Boschweg telt meer dan dertig soorten, waaronder Spaanse aak, boswilg, populier en zoete kers. Verder dempten we een sloot en groeven we een ondiepe laagte om een hoger gelegen deel verder op te hogen. Dat is goed voor de variatie en dus voor de biodiversiteit. Ook hebben we stobben (boomstronken) op het perceel gelegd waar kleine dieren beschutting kunnen vinden. In 2025 en daarna zal de nieuwe natuur hier steeds beter zichtbaar worden.

Dit is hetzelfde noordelijke perceel na de aanplant, ruim een half jaar later (3 mei 2024). Het opkomend groen is al te zien.

TOINE TÜNNISSEN

Hier lag een sloot, die is gedempt.
DIRK EIJKEMANS (26 SEPTEMBER 2024)

*Deze ondiepe laagte leverde grond op om een
andere plek op te hogen.*
DIRK EIJKEMANS (26 SEPTEMBER 2024)

*De gegraven laagte stond na flink wat regenval
vol met water.*
DIRK EIJKEMANS (6 DECEMBER 2024)

FIJNE FEESTDAGEN!

Het ARK-team wenst je vanuit Het Groene Woud hele fijne feestdagen en alle goeds voor het nieuwe jaar!

Winter in De Geelders. • DIRK EIJKEMANS

VRAGEN STAAT VRIJ!

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, het Dommelberaad en het Beerzeberaad. Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar ARK-projectleider Ger van den Oetelaar: ger.vandenoetelaar@ark.eu. Inmiddels ontvangen meer dan 1.580 geïnteresseerden de nieuwsbrief direct in hun mailbox en wordt hij in vele netwerken verspreid. Heeft u deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wilt u deze voortaan rechtstreeks van ARK toegestuurd krijgen? Stuur dan een e-mail naar info@ark.eu onder vermelding van 'Aanmelden nieuwsbrief Brabants Goud'. Wilt u zich afmelden? Dat kan eveneens via info@ark.eu onder vermelding van 'Afmelden nieuwsbrief Brabants Goud'.

GEELDERSBERAAD: Provincie Noord-Brabant, Groen Ontwikkefonds Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meijerstad, Waterschap De Dommel, ZLTO, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, Marggraff Stichting, Harry Suilen Advies en ARK Rewilding Nederland.

DOMMELBERAAD: Provincie Noord-Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meijerstad, Son en Breugel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Harry Suilen Advies, Rentmeesters Meijs en Van Soest en ARK Rewilding Nederland.

BEERZEBERAAD: Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, gemeente Oirschot, Meijs Rentmeesterskantoor en ARK Rewilding Nederland.